

การบูรณาการหลักพรหมวิหารธรรมเพื่อการปกครองคณะสงฆ์ภาค 11 The Integration of Brahmavihara for Sangha Administration Chapter 11

พระธรรมเจดีย์¹, พระครูปลัดนิเวศ ชินวโร² และ พรเศรษฐี วุฒิปัญญาอิสกุล³
Phradhamjadee¹, Phrakhrupalad Niwet Chinavaro² and
Phonsetthi Wutthipanyaisakun³

Received: 29 January 2023; Revised: 7 May 2023; Accepted: 9 May 2023

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปในการปกครองคณะสงฆ์ภาค 11 2) เพื่อศึกษาหลักพรหมวิหารธรรมในการปกครองคณะสงฆ์ภาค 11 และ 3) เพื่อศึกษาการบูรณาการหลักพรหมวิหารธรรมในการปกครองคณะสงฆ์ภาค 11 ผู้วิจัยได้กำหนดระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ เจ้าคณะพระสังฆาธิการผู้สนองงานคณะสงฆ์ภาค 11, ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาประจำจังหวัด, นักวิชาการด้านรัฐศาสตร์ จำนวน 16 รูป/คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้เทคนิควิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1. สภาพทั่วไปในการปกครองคณะสงฆ์ภาค 11 ได้แก่ 1) ด้านการปกครอง ปฏิบัติตามพระธรรมวินัยพร้อมส่งเสริมงานปกครองคณะสงฆ์ในพื้นที่ 2) ด้านการศาสนศึกษา จัดการศาสนศึกษาแก่พระสงฆ์และประชาชน 3) ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ดำเนินการจัดการศึกษาสงเคราะห์ประชาชนผู้พลาดโอกาสทางการศึกษา 4) ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา พัฒนาวัดเป็นศูนย์กลางของชุมชน 5) ด้านการสาธารณูปการ จัดอาคารสถานรองรับกิจกรรมชุมชน รองรับกิจกรรมขององค์กรเครือข่ายวัด 6) ด้านการสาธารณสงเคราะห์ จัดสร้างสาธารณสมบัติ โรงพยาบาล สถานีตำรวจ โรงเรียน 2. หลักพรหมวิหารธรรมในการปกครองคณะสงฆ์ภาค 11 ได้แก่ 1) ด้านเมตตา ความเมตตาช่วยเหลืออย่างเหมาะสม 2) ด้านกรุณา ช่วยเหลือประชาชนเป็นแบบอย่างที่ดี 3) ด้านมุทิตา แสดงความยินดี 4) ด้านอุเบกขา การเลือกใช้อุเบกขาตามโอกาสและช่วงเวลาที่เหมาะสม 3. บูรณาการหลักพรหมวิหารธรรมในการปกครองคณะสงฆ์ภาค 11 การปกครองคณะสงฆ์และการปฏิบัติของคณะสงฆ์ในทุกระดับทุกสถานที่ก็จะเกิดความ เป็นระเบียบเรียบร้อยดีงามเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ตลอดจนยังส่งผลไปยังความมั่นคงแก่

^{1 2 3} คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครราชสีมา; Faculty of Social Sciences Mahachulalongkornrajavidyalaya Nakhon Ratchasima Campus
Corresponding Author, E-mail: phradhamjadee@gmail.com

พระพุทธศาสนาอีกด้วย และการจัดกิจกรรมบูรณาการแก้ปัญหาในหมู่บ้านรักษาศีล 5 มีใจเป็นการช่วยให้เกิดการพัฒนางานปกครองคณะสงฆ์

คำสำคัญ: การบูรณาการ; หลักวิหารธรรม; การปกครองคณะสงฆ์ภาค 11

Abstract

The purposes of this research article are 1) to study the general situation in the administration of the 11th Sangha Region, 2) to study the principles of Brahmawiharn Dhamma in the administration of the 11th Sangha Region, and 3) to study the integration of the Brahmawiharn Dharma principles in the 11th Sangha Administration. The researcher established a qualitative research methodology by in-depth interviews with key informants, namely the Sangha Administrators who respond to the work of the Sangha Region 11, the Director of the Provincial Office of Buddhism, academics in political science, totaling 16 figures. /person Data was analyzed using content analysis techniques.

The results of the research were as follows: 1. The general situation in the administration of the Sangha Region 11 was as follows: 1) the administrative aspect Adhere to the monastic disciplines and promote the administration of the clergy in the area. 2) Religious studies Religious education for monks and people Manage education and support people who miss out on educational opportunities. 4) Buddhism propagation. Develop the temple as the center of the community Organize buildings to support community activities Support activities of temple network organizations. 6) Public welfare. Build public properties, hospitals, police stations, schools. 2. Principles of Brahma Viharn Dharma in the administration of the Sangha Region 11 were 1) kindness, kindness, appropriate help, 2) kindness, helping people as a good role model, 3) joyfulness, congratulating, 4) equanimity, choosing to use equanimity according to the occasion and the right moment 3. Integrate the principles of Brahma Vihara Dhamma in the administration of the Sangha Region 11. The administration of the Sangha and the practice of the Sangha at all levels and places will create good order in the same direction. As well as affecting the stability of Buddhism as well and organizing an integrated problem-solving activity in the village of keeping the 5 precepts with the heart to help develop the Sangha administration.

Keywords: Integration; Viharn Dhamma Principles; Government of the Sangha Region 11

บทนำ

ในปัจจุบันนี้การปกครองคณะสงฆ์ จึงถือว่าเป็นปัจจัยที่สำคัญเพราะถ้ามีระบบปกครองดี ศาสนาก็มีความเจริญมั่นคง การปกครองหรือการบริหารที่ดีนั้น จะต้องมียุทธศาสตร์และวิธีการจัดการ หรือมีแนวคิดซึ่งขึ้นอยู่กับงานมอบอำนาจกระจายงานให้ผู้อยู่ฝ่ายบริหารระดับต่าง ๆ รับผิดชอบตามความรู้ความสามารถของตน และพัฒนาการในด้านต่าง ๆ เพราะการปกครองคณะสงฆ์ปัจจุบันนี้ มีอำนาจรัฐและจารีตประเพณีเข้ามาเกี่ยวข้อง เมื่อมีอิทธิพลเกิดขึ้นต้องอาศัยพระราชบัญญัติคณะสงฆ์เป็นเกณฑ์จัดระเบียบการปกครองคณะสงฆ์ การปกครองคณะสงฆ์จึงถือว่าเป็นหัวใจหลักในงานบริหารจัดการกิจการของคณะสงฆ์ คือด้านการปกครอง การศึกษาสงเคราะห์ การเผยแผ่ สาธารณูปการ และสาธารณสงเคราะห์ให้ดำเนินไปตามพระธรรมวินัย กฎหมาย กฎระเบียบ มหาเถรสมาคม ข้อบังคับ มติ พระบัญชาสมเด็จพระสังฆราชหรือคำสั่งของผู้บังคับบัญชาเหนือตน การระงับอิทธิพลการวินิจฉัย การลงนิคหกรรม การวินิจฉัยข้ออุทธรณ์ต่าง ๆ ตลอดจนการแต่งตั้งถอดถอนเจ้าคณะพระสังฆาธิการ ควบคุมดูแลให้ไปตามข้อวัตรปฏิบัติของจริยาพระสังฆาธิการ และสถาบันคณะสงฆ์ไทยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ได้ตระหนักถึงความสำคัญในระบบการปกครองคณะสงฆ์ในด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะปัจจุบันนี้ วิทยาการด้านการบริหารและการจัดการก้าวหน้าไปมากคณะสงฆ์ควรจะได้ใช้วิทยาการเหล่านั้น มาช่วยเสริมการบริหารและการปกครองคณะสงฆ์กิจการคณะสงฆ์บางอย่างอาจอาศัยการบริหาร แบบราชการของฝ่ายบ้านเมือง กิจการคณะสงฆ์บางอย่างอาจอาศัยการบริหารที่คล่องตัวแบบภาคเอกชน และกิจการบางอย่างต้องบริหารตามหลักพระธรรมวินัย (พระเมธีธรรมาภรณ์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต), 2539)

สภาพการปกครองคณะสงฆ์ภาค 11 ในปัจจุบัน ประเทศไทยมีวัดจำนวน 41,205 วัด (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2564) และการปกครองคณะสงฆ์ภาค 11 ได้แก่ จังหวัดนครราชสีมา จังหวัดบุรีรัมย์ จังหวัดชัยภูมิ จังหวัดสุรินทร์ คุ้มครองพระพุทธศาสนาตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์เพื่อแก้ปัญหาการปกครองคณะสงฆ์ในหลายด้าน เช่น ปัญหาโครงสร้างการปกครอง การกระจายอำนาจการตัดสินใจ การสนับสนุนพระสงฆ์ ปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบ คำสั่งของทางมหาเถรสมาคม การพัฒนางานปกครองคณะสงฆ์ การจัดการสภาพปัญหาในการปกครองคณะสงฆ์เพื่อให้มีการขับเคลื่อนงานปกครองระดับนโยบายหรือหน่วยงานในปกครองคณะสงฆ์ภาค 11 และระดับปฏิบัติการที่คอยขับเคลื่อนงานของคณะสงฆ์ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นตามระเบียบหรือคำสั่งของมหาเถรสมาคมมากขึ้น ฉะนั้นการแก้ปัญหาทางปกครองคณะสงฆ์มีปัญหาหลายด้าน เนื่องจากงานปกครองสงฆ์ทุกระดับต้องดำเนินงานปกครองคณะสงฆ์ในความหมายกว้าง ๆ ไว้ 6 ด้าน 1) การรักษาความเรียบร้อยดีงาม 2) การศาสนศึกษา 3) การศึกษาสงเคราะห์ 4) การเผยแผ่พระพุทธศาสนา 5) การสาธารณูปการ 6) การสาธารณสงเคราะห์ (พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน มาตรา 15 ตรี (1) และ (3) และข้อ 5 แห่งกฎหมายมหาเถรสมาคม ฉบับที่ 23 (พ.ศ. 2541) และมหาเถรสมาคม กำหนดกรอบงานของการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาไว้ 6 ด้าน คือ 1) ด้านการปกครอง 2) ด้านการศาสนศึกษา 3) ด้านการเผยแผ่ 4) ด้านการสาธารณูปการ

5) ด้านการศึกษาสงเคราะห์ และ 6) ด้านการสาธารณสุขสงเคราะห์ และอีก 1 คือ การพัฒนาพุทธมณฑลให้เป็นศูนย์กลางพระพุทธศาสนาโลก ซึ่งงานปกครองคณะสงฆ์เป็นกรอบงานปกครองที่กว้างมาก และในรายละเอียดของปกครองคณะสงฆ์ยังสัมพันธ์กับหน่วยงานองค์การอื่น ๆ ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน ประชาชน การดำเนินงานคณะสงฆ์ต่างกิจกรรม การกระทำได้สร้างความแตกต่างในทางปฏิบัติ การทำงานไม่ต่อเนื่องเป็นผลให้การบริหารกิจการคณะสงฆ์ขาดประสิทธิภาพ เพราะขาดเครื่องมือหรือกลไกที่จะสนองการทำงานให้ประสบผลสำเร็จและมีประสิทธิภาพ และเนื่องจากไม่มีการปฏิรูปโครงสร้างคณะสงฆ์ จึงทำให้เกิดปัญหาความประหลาดเสื่อมเสียของพระภิกษุสามเณรตามมาดังที่เป็นข่าวที่เกิดขึ้นกับสังฆมณฑลในประเทศไทยในปัจจุบัน (พระสุระ สนิทชัย และรชพล ศรีขาวรส, 2562) สังคมมีความสลับซับซ้อนมากขึ้น พระสงฆ์มีพฤติกรรมที่ลึกลับซับซ้อนซ่อนเงื่อนบม แม้จะมีการจัดตั้งหน่วยงานจากรัฐมาสนับสนุน หรือแม้แต่การจัดตั้งตำรวจพระ (พระวินยาศิริกร) ก็ยังไม่สามารถตอบโจทยปัญหาที่รุนแรงและซับซ้อนได้ อาศัยกลไกอำนาจรัฐเข้ามาช่วยจัดการในฐานะเป็นผู้ที่มีเครื่องมือเครื่องไม้ และหน่วยงานที่สามารถตอบสนองต่อปัญหาที่อาจต้องใช้มาตรการแบบรัฐ เช่น กฎหมาย ตำรวจ ทหาร ศาล เป็นต้น ทำให้องค์กรสงฆ์เองซึ่งมีข้อจำกัดอยู่แล้วก็ต้องการเครื่องมือดังกล่าว เข้ามาจัดการปัญหาทางคณะสงฆ์ด้วย ทำให้การปกครองสงฆ์ที่เคยดูแลปกครองกันเองเปลี่ยนไปในลักษณะที่มีองค์กรของรัฐเข้ามาเกี่ยวข้อง (ธีระพงษ์ มีไธสง, 2564) แต่องค์กรรัฐบางส่วนกับสร้างปัญหาและเพิ่มความขัดแย้ง เพิ่มภาระงานให้คณะสงฆ์ บางองค์การเข้ามาสนับสนุนงานคณะสงฆ์ให้มีความสุขกายสบายใจ สนับสนุนการทำงานคณะสงฆ์เพื่อช่วยเหลือพระสงฆ์และประชาชน

ดังนั้น ด้วยเหตุผลที่กล่าวมาเบื้องต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาหลักการวิธีการปกครองคณะสงฆ์ภาค 11 โดยการที่นำหลักพรหมวิหารธรรมมาใช้เป็นหลักในการบริหารปกครองคณะสงฆ์ โดยสอดคล้องกับอำนาจหน้าที่ในการบริหารการปกครองคณะสงฆ์และเอื้อเพื่อต่อพระธรรมวินัย พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ และระเบียบ ข้อบังคับ กฎมหาเถรสมาคม ตลอดจนสามารถนำหลักพรหมวิหารธรรมมาบูรณาการใช้ในการปกครองที่ครองใจผู้อยู่ใต้บังคับบัญชา และนโยบายการปกครองคณะสงฆ์ เพื่อเป็นแนวทางที่ผู้ใต้ปกครองได้รับรู้ ได้เข้าใจ และปฏิบัติตามได้อย่างถูกต้อง และยังเป็นประโยชน์ต่อคณะสงฆ์ในเขตปกครองภาคอื่น ๆ นำไปปฏิบัติเป็นแบบอย่างได้

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปในการปกครองคณะสงฆ์ภาค 11
2. เพื่อศึกษาหลักพรหมวิหารธรรมในการปกครองคณะสงฆ์ภาค 11
3. เพื่อบูรณาการหลักพรหมวิหารธรรมในการปกครองคณะสงฆ์ภาค 11

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยฉบับนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

การวิจัยเชิงคุณภาพ

1. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้ทำการศึกษาวิจัยได้กำหนดรูปแบบการวิจัย โดยกำหนดผู้ให้ข้อมูลสำคัญแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Selection) โดยแบ่งผู้ให้ข้อมูลสำคัญจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) จำนวน 16 รูป/คน ประกอบด้วย 1. เจ้าคณะพระสังฆาธิการผู้สนองงานคณะสงฆ์ภาค 11 จำนวน 10 รูป 2. ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาประจำจังหวัด จำนวน 4 คน และ 3. นักวิชาการด้านรัฐศาสตร์ จำนวน 2 รูปหรือคนรวมจำนวน 16 รูปหรือคน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยผู้วิจัยจะใช้พัฒนาขึ้นตามกรอบแนวคิดการวิจัย ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างแบบสัมภาษณ์ แบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับหลักพรหมวิหารธรรม ส่วนที่ 2 แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับปกครองคณะสงฆ์ ส่วนที่ 3 เป็นแบบสัมภาษณ์ลักษณะปลายเปิดที่ให้ผู้ตอบแบบสอบถามแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ แล้วนำแบบสัมภาษณ์ไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบข้อคำถาม และนำมาแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยขอหนังสือจากผู้อำนวยการหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ถึงผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสัมภาษณ์ ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์กับผู้ให้ข้อมูล ซึ่งในการสัมภาษณ์ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตัวเอง

4. การวิเคราะห์ข้อมูล โดยการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา (Descriptive Content Analysis) ตามเกณฑ์การวิเคราะห์เนื้อหา ดังนี้ 1) วางเค้าโครงของข้อมูล โดยการทำรายชื่อคำหรือข้อความที่จะถูกนำมาวิเคราะห์ แล้วแบ่งไว้เป็นประเภท (Categories) เพื่อให้การวิเคราะห์มีความสม่ำเสมอ และสามารถตัดสินใจได้ว่า จะดึงคำหรือข้อความใดออกมาจากเอกสารหรือตัวบทและจะทิ้งคำหรือข้อความใดออกไป 2) คำนี้ถึงบริบท (Context) หรือสภาพแวดล้อมประกอบของข้อมูลที่นำมาวิเคราะห์ โดยมีการโยงเข้ากับกรอบแนวคิดการวิจัย เพื่อการวิเคราะห์ข้อมูลให้มีความกว้างขึ้น และนำไปสู่การอ้างอิงกับข้อมูลอื่น ๆ ได้ 3) ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) เมื่อได้ทำการสัมภาษณ์ที่กำหนดไว้เรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการถอดถ้อยคำการสัมภาษณ์จากเครื่องบันทึกเสียง พร้อมทั้งรายละเอียดเพิ่มเติมจากการจดบันทึก โดยการทำการคัดลอกข้อความและบันทึกอย่างละเอียดเพื่อตีความและกำหนดประเด็นที่สำคัญได้อย่างถูกต้องและเชื่อถือได้ แล้วทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา ซึ่งในการวิเคราะห์นั้นผู้วิจัยใช้การถอดข้อความทั้งหมดในภาพรวมแล้วนำข้อความมาทำการวิเคราะห์

ในแต่ละประเด็นและแต่ละกลุ่มเป้าหมายเพื่อให้การวิจัยครั้งนี้สามารถตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัยได้อย่างถูกต้อง

สรุปผลการวิจัย

1. สภาพทั่วไปในการปกครองคณะสงฆ์ภาค 11 พบว่า 1. ด้านการปกครอง พระสงฆ์เจ้าคณะผู้ปกครองดำเนินงานปกครองวัดและพระสงฆ์มากที่สุดในประเทศไทย และการปกครองคณะสงฆ์ปฏิบัติตามพระธรรมวินัยและนโยบายปฏิรูปพระพุทธศาสนา มีกิจกรรมลงพื้นที่ตรวจเยี่ยมต่อเนื่อง พร้อมส่งเสริมงานปกครองคณะสงฆ์ในพื้นที่ และเจ้าคณะจังหวัดจะเป็นผู้ปฏิบัติหน้าที่แทนในบางโอกาสมอบหมายรองเจ้าคณะภาค เจ้าคณะจังหวัด เลขาธิการเจ้าคณะภาค 11 ปฏิบัติงานแทน และสนับสนุนงานปกครองคณะสงฆ์ 2. ด้านการศาสนศึกษา พระสงฆ์เจ้าคณะผู้ปกครองดำเนินงานปกครองวัดและพระสงฆ์มากที่สุดในประเทศไทย และการปกครองคณะสงฆ์ปฏิบัติตามพระธรรมวินัยและนโยบายปฏิรูปพระพุทธศาสนา จัดการศาสนศึกษาแก่พระสงฆ์และประชาชน วางแผนจัดการศึกษาสอดคล้องกับนโยบายของมหาเถรสมาคม มีกิจกรรมลงพื้นที่ตรวจเยี่ยมต่อเนื่อง พร้อมส่งเสริมงานพระสงฆ์ สามเณรให้ได้ศึกษาเล่าเรียนตามพระธรรมวินัยได้ปฏิบัติงานสนองนโยบายคณะสงฆ์ พร้อมเน้นส่งเสริมการศึกษาพระปริยัติธรรมบาลี นักธรรม 3. ด้านการศึกษาสงเคราะห์ พระสงฆ์เจ้าคณะผู้ปกครองดำเนินงานปกครองวัดและฝึกฝนอบรมแก่ประชาชน ดำเนินการจัดการศึกษาสงเคราะห์ประชาชนผู้พลาดโอกาสทางการศึกษา โดยส่งเสริมสนับสนุนการศาสนศึกษา สนับสนุนให้พระสงฆ์ สามเณร ประชาชนศึกษาทางธรรมและศึกษาทางโลก ถือเป็นงานแบ่งเบาภาระภาครัฐ 4. ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา พระสงฆ์เจ้าคณะผู้ปกครองดำเนินงานปกครองวัดและการพัฒนาวัดสร้างแรงศรัทธา การจัดกิจกรรมตามแรงศรัทธา โดยเพิ่มกิจกรรมอุบายประกอบการเผยแผ่พระพุทธศาสนา นำนโยบายปฏิรูปพระพุทธศาสนา มาพัฒนาวัดให้เป็นสถานที่สำคัญช่วยสืบทอดพระพุทธศาสนา พัฒนาวัดเป็นศูนย์กลางของชุมชน มีกิจกรรมประจำปี และการเผยแผ่พระพุทธศาสนาเปิดโอกาสให้ประชาชนร่วมงานเผยแผ่พระพุทธศาสนาเป็นคณะกรรมการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล (อ.ป.ต.) มีการจัดกิจกรรมแบบบูรณาการ งานประเพณีของชุมชนร่วมกับการเผยแผ่พระพุทธศาสนา 5. ด้านการสาธารณูปการ พระสงฆ์เจ้าคณะผู้ปกครองดำเนินงานปกครองวัด ปกครองคณะสงฆ์ปฏิบัติตามพระธรรมวินัยและนโยบายปฏิรูปพระพุทธศาสนา จัดการวางแผนพัฒนางานสาธารณูปการวัด มีกิจกรรมลงพื้นที่ตรวจเยี่ยมต่อเนื่องวัดพัฒนาแล้ว วัดกำลังพัฒนา พร้อมส่งเสริมงานปกครองคณะสงฆ์ในพื้นที่ให้พัฒนาวัดเป็นแกนนำพัฒนาชุมชน จัดอาคารสถานรองรับกิจกรรมชุมชน รองรับกิจกรรมขององค์กรเครือข่ายวัด และส่งเสริมอนุรักษ์ทรัพยากรทางพระพุทธศาสนา ส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีพุทธ 6. ด้านการสาธารณสงเคราะห์ พระสงฆ์เจ้าคณะผู้ปกครองดำเนินงานปกครองวัด จัดกิจกรรมตามบทบาทเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูลพระสงฆ์หรือประชาชนตามบทบาทพระสงฆ์ จัดสร้างสาธารณสมบัติ โรงพยาบาล สถานีตำรวจ โรงเรียน สนับสนุนกิจการของรัฐช่วงสถานการณ์การแพร่

ระบาดของโควิด 19 สนับสนุนกิจการของรัฐ สนองนโยบายคณะสงฆ์ให้ศึกษาทางธรรมและศึกษาทางโลก

2. หลักพรหมวิหารธรรมในการปกครองคณะสงฆ์ภาค 11 พบว่า 1. ด้านเมตตา (มีความปรารถนาดี) พระสงฆ์เจ้าคณะผู้ปกครองดำเนินงานปกครองวัด ใช้ความมีเมตตาต้องการให้พระสงฆ์ ประชาชนพ้นจากความทุกข์ การทำให้มีความสุข หากใช้ปัญญาช่วยพิจารณาปัญหาเหล่านั้นให้เกิดการช่วยเหลืออย่างเหมาะสม และแสดงบทบาทพระสงฆ์ การปฏิบัติหน้าที่ด้านการสาธารณสุขสงเคราะห์ จัดกิจกรรมตามบทบาทเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูลพระสงฆ์หรือประชาชนตามบทบาทพระสงฆ์ จัดสร้างสาธารณสุขสมบัติ สนับสนุนกิจการของรัฐช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด 19 สนับสนุนกิจการของรัฐ สนองนโยบายคณะสงฆ์ แต่ถ้าว่าอาจดำเนินการจัดการทางการปกครองคณะสงฆ์ ด้วยเมตตา กำจัดคนไม่ดี เพื่อรักษาศรัทธาคนดีจำนวนมากไว้ และพัฒนาวัดเป็นศูนย์เรียนรู้ชุมชนนำพระสงฆ์และประชาชนเข้าถึงการดับทุกข์ที่แท้จริง 2. ด้านกรุณา (มีความสงสาร) พระสงฆ์เจ้าคณะผู้ปกครองดำเนินงานปกครองวัด การช่วยเหลือประชาชนหรือผู้ใต้บังคับบัญชาได้เหมาะสม ทำในสิ่งที่ช่วยได้ แต่ช่วยเหลือสงเคราะห์เป็นไปตามพระธรรมวินัย ในบางโอกาสพระสงฆ์ผู้ปกครองเลือกให้นำแนะนำเป็นธรรมทาน ยกย่องวัดต้นแบบ พระสงฆ์ต้นแบบเป็นแบบอย่างการพัฒนางานปกครองคณะสงฆ์ การเป็นแบบอย่างที่ดีรักษาศีล 5 3. ด้านมูทิตา (มีความยินดี) พระสงฆ์เจ้าคณะผู้ปกครองดำเนินงานปกครองวัด แสดงความยินดี มอบรางวัลเมื่อผลการปกครองคณะสงฆ์เกิดความสุขจากใช้ความมีเมตตาต้องการให้พระสงฆ์ ประชาชนพ้นจากความทุกข์ การทำให้มีความสุขทางจิตใจ และผู้ปกครองคณะสงฆ์ประสบความสำเร็จได้รับการยกย่อง ได้รับความศรัทธาจากพระสงฆ์ ประชาชน เนื่องจากพัฒนาวัดเชิงสร้างเป็นวัดสร้างความสุขแก่ชุมชน เกิดเป็นความยินดีร่วมกัน 4. ด้านอุเบกขา (มีใจเป็นกลาง) พระสงฆ์เจ้าคณะผู้ปกครองดำเนินงานปกครองวัด ปลงใจด้วยเมตตา ช่วยตามความสามารถ บางสิ่งเกินความสามารถที่ช่วยได้ และบางครั้ง การวางเฉยหรือนิ่งเฉยไม่ตอบก็ช่วยแก้ปัญหาการปฏิบัติงานปกครองคณะสงฆ์ได้ การลงโทษด้วยอุเบกขา แม้ผู้ใต้ปกครองจะสนิทคุ้นเคย ต้องวางเฉย เพื่อแสดงคุณธรรมผู้ปกครองคณะสงฆ์ และการเลือกใช้อุเบกขาตามโอกาสและช่วงเวลาที่เหมาะสมเป็นสิ่งจำเป็น ไม่ได้ตอบเมื่อถูกกล่าวให้ร้าย แต่เลือกจัดประชุมรับฟังข้อมูลในพื้นที่ปกครอง

3. การบูรณาการหลักพรหมวิหารธรรมเพื่อการปกครองคณะสงฆ์ภาค 11 พบว่า 1. การบูรณาการหลักพรหมวิหารธรรมเพื่อการปกครองคณะสงฆ์ภาค 11 เมื่อใช้หลักพรหมวิหารธรรมในการปกครองคณะสงฆ์ภาค 11 ด้านเมตตา (มีความปรารถนาดี) นั้น ระหว่างประชุมคณะสงฆ์มอบนโยบายพร้อมกับการแจกลิงของแก่ผู้ประสภภัย และแสดงบทบาทพระสงฆ์ การปฏิบัติหน้าที่ด้านการสาธารณสุขสงเคราะห์ สนองนโยบายคณะสงฆ์ เมื่อเจ้าคณะผู้ปกครองมีความเมตตา การปกครองคณะสงฆ์และการปฏิบัติของคณะสงฆ์ในทุกระดับทุกสถานที่ก็จะเกิดความเป็นระเบียบเรียบร้อยดีงามเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ตลอดจนยังส่งผลไปยังความมั่นคงแห่งพระพุทธศาสนาอีกด้วย 2. การบูรณาการหลักพรหมวิหารธรรมเพื่อการปกครองคณะสงฆ์ภาค 11

เมื่อใช้หลักพรหมวิหารธรรมในการปกครองคณะสงฆ์ภาค 11 ด้านภุมณา (มีความสงสาร) นั้น พระสงฆ์เจ้าคณะผู้ปกครองดำเนินงานปกครองวัด ใช้ความมีเมตตาต้องการให้พระสงฆ์ ประชาชน พ้นจากความทุกข์ การทำให้มีความสุข โดยจัดกิจกรรมบูรณาการแก้ปัญหาในหมู่บ้านรักษาศีล 5 จัดอบรมประชาชนใช้หลักธรรมร่วมกับการจัดกิจกรรมต่าง ๆ การออกกำลังกาย การบำเพ็ญบุญ จัดการวัดให้เป็นศูนย์กลางเรียนรู้ชุมชน ทั้งนี้เจ้าคณะผู้ปกครองต้องช่วยเติมให้เต็มมีความกรุณาช่วย ชี้แนะแก่ผู้ได้บังคับบัญชาในหนทางที่ถูกต้องเหมาะสม 3. การบูรณาการหลักพรหมวิหารธรรมเพื่อ การปกครองคณะสงฆ์ภาค 11 เมื่อใช้หลักพรหมวิหารธรรมในการปกครองคณะสงฆ์ภาค 11 ด้าน มุทิตา (มีความยินดี) นั้น พระสงฆ์เจ้าคณะผู้ปกครองดำเนินงานปกครองวัด แสดงความยินดีพร้อม จัดกิจกรรมบูรณาการกิจการอบรมประชาชนประจำตำบล (อ.บ.ต.) แสดงบทบาทพระสงฆ์ทำข้าว อาหารปรุงสุกแจกผู้ประสบภัย ช่วยเหลือ และยังสนับสนุนการดำเนินงานของคณะกรรมการการ ควบคุมโรค พร้อมกับการใช้พื้นที่วัดแก้ปัญหาประชาชน เกิดผลงานสร้างสรรค์ที่น่ายินดี สะท้อนผล การปฏิบัติงานปกครองคณะสงฆ์ที่สังคมยินดี ยกย่องให้เป็นต้นแบบศูนย์ร่วมศรัทธาประชาชน เจ้าคณะผู้ปกครองคณะสงฆ์ในทุกระดับมีมุทิตาจิต มีความยินดี หวังต่อผู้ได้บังคับบัญชาและ สนับสนุนส่งเสริมให้ลูกน้องได้ดียิ่งขึ้นกับผลงาน ด้วยการสร้างขวัญกำลังใจ จูงใจ และยินดี ให้รางวัลเมื่อผู้ได้บังคับบัญชาประสบความสำเร็จในหน้าที่ การงาน เจ้าคณะผู้ปกครองผู้บริหารคณะ สงฆ์ต้องแสดงความปิติยินดีกับความสุกความสำเร็จของผู้ได้บังคับบัญชาด้วยและคอยให้การ สนับสนุนส่งเสริมให้ได้ดียิ่งขึ้นไปในโอกาสต่อไป 4. การบูรณาการหลักพรหมวิหารธรรมเพื่อการ ปกครองคณะสงฆ์ภาค 11 เมื่อใช้หลักพรหมวิหารธรรมในการปกครองคณะสงฆ์ภาค 11 ด้าน อุเบกขา (มีใจเป็นกลาง) นั้น พระสงฆ์เจ้าคณะผู้ปกครองดำเนินงานปกครองวัด เลือกรูปปฏิบัติตนให้มี ใจเป็นกลาง บูรณาการกับการรับข้อมูลรอบด้านจากการทำรายงานคณะสงฆ์ การออกตรวจเยี่ยม กับรับรู้ข้อมูลเชิงลึกที่รอบด้าน การมีใจเป็นการช่วยให้เกิดการพัฒนางานปกครองคณะสงฆ์ อีกทั้ง ยังแสดงบทบาทพระสงฆ์ผู้นำ การปกครองวัด การพัฒนาวัด การสร้างเครือข่ายที่ใช้จิตใจไม่ให้มี อคติ ประยุกต์ใช้หลักธรรมที่เหมาะสมกับสภาพงานคณะสงฆ์ และผลการใช้หลักธรรม หลักการทาง พระพุทธศาสนากับศาสตร์สมัยใหม่ ส่งผลให้เกิดเครือข่ายร่วมปฏิบัติงานปกครองคณะสงฆ์ การส่งเสริมอบรมเรียนรู้งานคณะสงฆ์ งานปกครองคณะสงฆ์ที่ส่งผลงานด้วยใจเป็นกลางพร้อมให้ พร้อมรับรู้

อภิปรายผลการวิจัย

1. สภาพทั่วไปในการปกครองคณะสงฆ์ภาค 11 พบว่า ด้านการปกครอง ด้านการ ศาสน ศึกษา ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ด้านการเผยแผ่ ด้านการสาธารณูปการ และด้านการสาธารณ สงเคราะห์ ล้วนแล้วแต่เป็นปัจจัยสำคัญที่จะส่งเสริมการปกครองคณะสงฆ์ ที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องจาก เจ้าคณะอำเภอ รองเจ้าคณะอำเภอ เจ้าคณะตำบล รองเจ้าคณะตำบลเจ้าอาวาส รองเจ้าอาวาส และผู้ช่วยเจ้าอาวาส ที่มีหน้าที่โดยตรงที่ต้องกระทำตามมาตราที่ 37 ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2535 ที่กำหนดให้คณะสงฆ์จะต้องถือเป็นฐานะหน้าที่ เพราะเป็นการ

ของคณะสงฆ์และพระพุทธศาสนา หรือเพื่อกับคณะสงฆ์และพระพุทธศาสนามี 6 ด้าน คือ เพื่อความเรียบร้อยดีงาม การศาสนศึกษา การศึกษาสงเคราะห์ การเผยแผ่พระพุทธศาสนา การสาธารณูปการ และการสาธารณสงเคราะห์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหาศรณชัย มหาปุณโณ (การะเวก) (2557) ได้ทำงานวิจัยเรื่องการพัฒนากิจการกิจการคณะสงฆ์ของ พระสังฆาธิการในยุคโลกาภิวัตน์ ผลการวิจัยพบว่า การบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการ ในยุคโลกาภิวัตน์ จำนวน 6 ด้าน ได้แก่ ด้านการปกครองในรูปแบบเดิม ๆ มีการประชุมเพื่ออบรม พระสังฆาธิการตามมติมหาเถรสมาคม หรือการจัดหลักสูตรในระยะสั้น ๆ เท่านั้น จึงควรมีองค์กร หรือสถาบันที่เป็นหน่วยงานรับผิดชอบเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพ มีการกระจายอำนาจประสานสร้าง ประโยชน์ สร้างเครือข่ายให้เกิดความร่วมมือทุกภาคส่วน ด้านการศาสนศึกษามีการบริหารจัดการ ทางด้านการศึกษาที่ยังคงไว้ซึ่งพระธรรมวินัย แต่มีการศึกษาพระปริยัติธรรมสายสามัญหรือ การศึกษาในมหาวิทยาลัยมากขึ้น จึงควรให้ความสำคัญในด้านการศึกษาพระปริยัติธรรมทั้งแผนก ธรรมและบาลี ปรับปรุงกฎระเบียบการจัดการการศึกษาให้เข้ากับยุคสมัย วางนโยบายให้ไปใน ทิศทางเดียวเพื่อให้เกิดเอกภาพทางการศึกษา พร้อมสร้างแรงจูงใจให้เห็นความสำคัญในการเรียน บาลีเพื่อนำไปประพฤติปฏิบัติเป็นแบบอย่างที่ดีต่อไป ด้านการศึกษาสงเคราะห์มีการบริหารจัดการ ทางด้านการศึกษาโดยมุ่งเน้นการสงเคราะห์ประชาชนให้ได้รับการศึกษาทางพระธรรมวินัยควบคู่ไป กับการปฏิบัติ จึงควรสนับสนุนให้มีการศึกษาทางธรรมแก่เยาวชนและประชาชนทั่วไปให้มีความรู้ ในทางธรรมเพื่อปลูกฝังคุณธรรมให้แก่เยาวชนและประชาชนทั่วไป และควรมีการระดมความคิด ในเบื้องต้นในระดับจังหวัดเพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค จุดเด่น จุดด้อยของแต่ละจังหวัด และเป็น มติของจังหวัดแล้วนำมารวมความคิดเป็นระดับภาคต่อไป ด้านการเผยแผ่มีการพัฒนาให้ พระสังฆาธิการมีความก้าวหน้าในการเผยแผ่และทักษะการใช้ภาษาของสมัยปัจจุบัน มีความพร้อม ทั้งในการพูด เทศน์ การบรรยาย การเขียนและพิมพ์ตำราทางพระพุทธศาสนา และแต่งตำราทาง วรรณคดี วรรณกรรม ตำราวิชาการ รวมถึงมีการมุ่งเน้นให้ประชาชนมีน่านการปฏิบัติธรรมที่ถือว่าเป็น การสั่งสอนในภาคทฤษฎีและปฏิบัติที่ควบคู่กันไป จึงควรมีแผนระยะสั้นและแผนระยะยาวใน การฝึกอบรมผู้นำสงฆ์ทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติด้วยการจัดให้มีการรับฟังนโยบาย หลักการเผยแผ่ และฝึกพูด เทศน์ บรรยาย และผลิตสื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อที่จะได้ ทำงานเผยแผ่เชิงรุกได้อย่างมีประสิทธิภาพ ด้านสาธารณูปการ ปัจจุบันมี 2 รูปแบบ คือ 1) การ พัฒนาตามกำลังศรัทธาของพุทธศาสนิกชน โดยไม่ได้มีการวางแผนเอาไว้ล่วงหน้า ซึ่งในปัจจุบันมีอยู่ มาก และ 2) การพัฒนาโดยการศึกษาและวางแผนการก่อสร้างสิ่งต่าง ๆ ภายในวัดเพื่อให้เหมาะสม กับสถานที่ จึงควรมีการจัดทำแผนแม่บทในการพัฒนาวัด ศึกษารายละเอียดของงานสาธารณูปการ การบริหารจัดการวัดด้วยความโปร่งใส การบูรณปฏิสังขรณ์โบราณสถาน โบราณวัตถุ ครอบอนุรักษ ศิลป์ของท้องถิ่น รูปแบบการก่อสร้างตามภูมิภาคตามความเหมาะสมตามอัตลักษณ์ของพื้นที่นั้น ๆ และต้องคำนึงถึงประโยชน์ ใช้น้อยต่าง ๆ กำลังความสามารถของเจ้าอาวาสในอนาคตน่าจะมีการ ระดมทุนหรือตั้งธนาคารพระพุทธศาสนา เพื่อเปิดโอกาสให้วัดเล็ก ๆ ที่มีการก่อสร้างแต่ขาดแคลน

ทุนทรัพย์ในการก่อสร้างให้ได้มีโอกาสได้กู้ยืมเพื่อในการก่อสร้างสาธารณูปการของวัดให้มีประสิทธิภาพ และได้เกิดความรวดเร็วในการก่อสร้าง เพื่อพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์รวมจิตใจของพุทธศาสนิกชนและศูนย์กลางทางการศึกษาและการพัฒนาของชุมชน ด้านการสาธารณสงเคราะห์ การดำเนินกิจการเพื่อให้เป็นสาธารณประโยชน์ ปัจจุบันมีการช่วยเหลือประชาชนโดยอยู่บนพื้นฐานของจิตเมตตา พระสงฆ์จึงควรมีบทบาทด้วยการเสนอแนะให้เกิดความคิดริเริ่มแก่ชาวบ้านว่าในชุมชนมีอะไรที่จะทำให้เกิดประโยชน์แก่ส่วนรวม โดยทำหน้าที่เหมาะสมกับบทบาท คำนี้ถึงความเหมาะสมและกาลเทศะและไม่ขัดต่อพระธรรมวินัย เป็นผู้นำในการเสียดส แสดงภาวะในการเป็นผู้นำที่มีอยู่ให้ประจักษ์แก่คณะสงฆ์และประชาชน ด้วยการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพไปสู่ยุคโลกาภิวัตน์

2. การวิเคราะห์หลักพรหมวิหารธรรมในการปกครองคณะสงฆ์ภาค 11 พบว่า 1) เมตตา (มีความปรารถนาดี) 2) กรุณา (มีความสงสาร) 3) มุทิตา (มีความยินดี) 4) อุเบกขา (มีใจเป็นกลาง) สามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการปกครองคณะสงฆ์ ที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องจากพรหมวิหารธรรม เป็นหลักธรรมประจำใจเพื่อให้ตนดำรงชีวิตได้อย่างประเสริฐและบริสุทธิ์เฉกเช่นพรหมวิหารธรรม เป็นแนวหลักธรรมปฏิบัติของผู้ที่ปกครอง และการอยู่ร่วมกับผู้อื่น สอดคล้องกับงานวิจัยของพระมานิต เดชวโร (อดุนอก) (2550) ได้วิจัยเรื่องรัฐศาสตร์แนวพุทธ: พรหมวิหาร 4 กับนักปกครอง ผลการวิจัยพบว่า พรหมวิหาร 4 เป็นหลักธรรมสำหรับผู้ใหญ่ ผู้นำหรือนักปกครอง ถ้านักปกครองปฏิบัติตามย่อมได้รับความเคารพยกย่อง สรรเสริญ และเป็นที่ยรักที่พอใจของประชาชน แต่หากนักปกครองไม่ปฏิบัติตามหลักพรหมวิหาร 4 ปัญหาจะเกิดขึ้นในการบริหารและการปกครองทำให้ผู้ใต้บังคับบัญชาหรือประชาชนเกลียดชัง เพราะว่าหลักการปกครองตามหลักรัฐศาสตร์ในทางพระพุทธศาสนา มิได้มุ่งเน้นที่ระบบแต่เน้นที่ตัวนักปกครอง เมื่อนักปกครองมีคุณธรรม จริยธรรมในการบริหารและการปกครองแล้วย่อมทำให้รัฐ และประชาชนมีความสุขและชีวิตที่ดีได้ ไม่ว่ารัฐนั้นจะอยู่ในระบบการปกครองแบบใดก็ตาม และสอดคล้องกับพระมหาสุทธีชัย ฐิตชโย (ถาวรศีล) (2546) ได้วิจัยเรื่องศึกษาเชิงวิเคราะห์พรหมวิหาร 4 ในคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนา ผลการวิจัยพบว่า พรหมวิหาร 4 มีปรากฏอยู่ในพระไตรปิฎกและคัมภีร์อื่น ๆ หลายแห่งตามลักษณะของการจัดหมวดหมู่ทางหลักธรรมพรหมวิหาร 4 จึงเป็นหลักธรรมที่มีความสำคัญมากต่อวิถีชีวิตของมนุษย์ในสังคม เนื่องจากเป็นคุณธรรมอันดีงาม เป็นหลักปฏิบัติที่มนุษย์พึงยึดไว้ประพฤติปฏิบัติต่อกันและกัน เพื่อความสงบสุขของผู้ปฏิบัติและสังคมโดยรวม

3. การวิเคราะห์หลักพรหมวิหารธรรมในการปกครองคณะสงฆ์ภาค 11 พบว่า 1) เมตตา (มีความปรารถนาดี) 2) กรุณา (มีความสงสาร) 3) มุทิตา (มีความยินดี) 4) อุเบกขา (มีใจเป็นกลาง) สามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการปกครองคณะสงฆ์ ที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องจากพรหมวิหารธรรม เป็นหลักธรรมประจำใจเพื่อให้ตนดำรงชีวิตได้อย่างประเสริฐและบริสุทธิ์เฉกเช่นพรหมวิหาร เป็นแนวธรรมปฏิบัติของผู้ที่ปกครอง และการอยู่ร่วมกับผู้อื่น สอดคล้องกับงานวิจัยของพระมานิต เดชวโร (อดุนอก) (2550) ได้วิจัยเรื่องรัฐศาสตร์แนวพุทธ: พรหมวิหาร 4 กับนักปกครอง ผลการวิจัยพบว่า พรหมวิหาร 4 เป็นหลักธรรมสำหรับผู้ใหญ่ ผู้นำหรือนักปกครอง ถ้านักปกครองปฏิบัติตาม

ย่อมได้รับความเคารพยกย่อง สรรเสริญ และเป็นที่รักที่พอใจของประชาชน แต่หากนักปกครองไม่ปฏิบัติตามหลักพรหมวิหาร 4 ปัญหาจะเกิดขึ้นในการบริหารและการปกครอง ทำให้ผู้ใต้บังคับบัญชาหรือประชาชนเกลียดชัง เพราะว่าหลักการปกครองตามหลักรัฐศาสตร์ในทางพระพุทธศาสนา มิได้มุ่งเน้นที่ระบบแต่เน้นที่ตัวนักปกครอง เมื่อนักปกครองมีคุณธรรม จริยธรรมในการบริหารและการปกครองแล้วย่อมทำให้รัฐ และประชาชนมีความสุขและชีวิตที่ดีได้ ไม่ว่าจะรัฐนั้นจะอยู่ในระบบการปกครองแบบใดก็ตาม และสอดคล้องกับพระมหาสุทธีชัย จิตฺตชโย (ถาวรศีล) (2546) ได้วิจัยเรื่องศึกษาเชิงวิเคราะห์พรหมวิหาร 4 ในคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนา ผลการวิจัยพบว่า พรหมวิหาร 4 มีปรากฏอยู่ในพระไตรปิฎกและคัมภีร์อื่น ๆ หลายแห่ง ตามลักษณะของการจัดหมวดหมู่ทางหลักธรรม พรหมวิหาร 4 จึงเป็นหลักธรรมที่มีความสำคัญมากต่อวิถีชีวิตของมนุษย์ในสังคม เนื่องจากเป็นคุณธรรมอันดีงาม เป็นหลักปฏิบัติที่มนุษย์พึงยึดไว้ประพฤติปฏิบัติต่อกันและกัน เพื่อความสงบสุขของผู้ปฏิบัติและสังคมโดยรวม

องค์ความรู้ใหม่

องค์ความรู้ใหม่ที่ได้รับจากการวิเคราะห์ สังเคราะห์จากงานวิจัยเรื่องการบูรณาการหลักพรหมวิหารธรรมเพื่อการปกครองคณะสงฆ์ภาค 11 ดังภาพต่อไปนี้

ภาพ 1 องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย

องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการสังเคราะห์การวิจัย การบูรณาการหลักพรหมวิหารธรรม เพื่อการปกครองคณะสงฆ์ภาค 11 จากเดิมที่มีอยู่การดำเนินการเป็นข้อมูลเชิงจักษ์ ซึ่งคณะสงฆ์และประชาชนรับรู้ เรียนรู้ในพื้นที่คณะสงฆ์ภาค 11 โดยกิจกรรมหลัก พระสงฆ์ผู้ปกครองทุกระดับ เรียนรู้ สอนงานให้พระสงฆ์ ชุมชน องค์กรเครือข่ายได้พัฒนาตนเอง ใช้อำนาจทางการปกครองวัด ปกครองคณะสงฆ์ด้วยพรหมวิหารธรรม 4 ได้แก่ 1. ด้านเมตตา (มีความปรารถนาดี) 2. ด้านกรุณา (มีความสงสาร) 3. ด้านมุทิตา (มีความยินดี) 4. ด้านอุเบกขา (มีใจเป็นกลาง) แต่ถ่างงานปกครอง คณะสงฆ์ตามแนวทางนโยบายปฏิบัติพระพุทธานุศาสนานี้ มีความยุ่งยากซับซ้อนจำเป็นต้องปฏิบัติงาน ร่วมกับพระสงฆ์รูปอื่น ๆ ร่วมกับองค์กรเครือข่ายเพื่อให้เกิดการใช้อำนาจที่เหมาะสม การบูรณาการ จึงถูกนำมาใช้กับการปกครองคณะสงฆ์ เช่น ลงพื้นที่ตรวจเยี่ยมพร้อมมอบสิ่งของให้พระสงฆ์ ประชาชน จัดทอดกฐิน ทอดผ้าป่า มอบนโยบาย เป็นต้น เกิดเป็นผลงานปกครองคณะสงฆ์ตาม พระธรรมวินัยและผลงานปกครองคณะสงฆ์เชิงสร้างสรรค์ขจัด ปิดเป่า สร้างวัดต้นแบบสว่าง สะอาด สงบ เป็นต้น

สรุปและข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยเรื่องการบูรณาการหลักพรหมวิหารธรรมเพื่อการปกครองคณะสงฆ์ภาค 11 เพื่อนำหลักพรหมวิหารธรรมมาใช้เป็นหลักในการบริหารปกครองคณะสงฆ์ในการปกครอง คณะสงฆ์ภาค 11 มีหลักการปกครองดังนี้ 1) ด้านการปกครอง ปฏิบัติตามพระธรรมวินัยพร้อม ส่งเสริมงานปกครองคณะสงฆ์ในพื้นที่ 2) ด้านการศาสนศึกษา จัดการศาสนศึกษาแก่พระสงฆ์และ ประชาชน 3) ด้านการศึกษาสังเคราะห์ ดำเนินการจัดการศึกษาสังเคราะห์ประชาชนผู้พลาดโอกาส ทางการศึกษา 4) ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา พัฒนาวัดเป็นศูนย์กลางของชุมชน 5) ด้านการ สาธารณูปการ จัดอาคารสถานรองรับกิจกรรมชุมชน รองรับกิจกรรมขององค์กรเครือข่ายวัด 6) ด้านการสาธารณสงเคราะห์ จัดสร้างสาธารณสมบัติ โรงพยาบาล สถานีตำรวจ โรงเรียน และการ ปกครองคณะสงฆ์ภาค 11 โดยใช้หลักพรหมวิหารธรรม ได้แก่ 1) ด้านเมตตา ความเมตตาช่วยเหลือ อย่างเหมาะสม 2) ด้านกรุณา ช่วยเหลือประชาชนเป็นแบบอย่างที่ดี 3) ด้านมุทิตา แสดงความยินดี 4) ด้านอุเบกขา การเลือกใช้อุเบกขาทามโอกาสและช่วงเวลาที่เหมาะสม สำหรับการบูรณาการหลัก พรหมวิหารธรรมในการปกครองคณะสงฆ์ภาค 11 การปกครองคณะสงฆ์และการปฏิบัติของคณะ สงฆ์ในทุกๆระดับทุกสถานที่ก็จะเกิดความเป็นระเบียบเรียบร้อยดีงามเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ตลอดจนถึงส่งผลไปยังความมั่นคงแก่พระพุทธศาสนาอีกด้วย และการจัดกิจกรรมบูรณาการ แก้ปัญหาในหมู่บ้านรักษาศีล 5 มีใจเป็นการช่วยให้เกิดการพัฒนางานปกครองคณะสงฆ์

นอกจากนั้นผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะจากการลงพื้นที่และการสัมภาษณ์เชิงลึก ซึ่งได้พบว่าที่ จะเป็นประโยชน์ต่อคณะสงฆ์ทั้งข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย เชิงปฏิบัติการและข้อเสนอแนะเพื่อการ วิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 คณะสงฆ์ควรมีการปฏิรูปสถาบันสงฆ์โดยการเริ่มต้นด้วยการกระจายอำนาจให้มากขึ้นสอดคล้องกับหลักการในพระธรรมวินัยที่เน้นความเป็นสังฆะ คือการรับผิดชอบร่วมกันโดยสังฆ์ทั้งหมด

1.2 คณะสงฆ์ควรมีการปฏิรูปการศึกษาอย่างจริงจังจึ่งเท่านั้นที่จะทำให้พระสงฆ์สามารถดำรงความเป็นผู้นำในสังคมไทยได้ เป็นช่องทางให้นำความรู้ทางธรรมไปใช้ให้เกิดประโยชน์แก่ผู้คนที่ได้อย่างสมสมัย

1.3 คณะสงฆ์ต้องปฏิรูปบทบาทในการเผยแผ่ จากเดิมการเผยแผ่ที่เป็นปกติจนประชาชนมองเป็นวิถีชีวิตหรือเป็นกิจวัตรของพระสงฆ์ ก็คือการแสดงธรรมในวันพระ ในเทศกาลวันสำคัญ พระสงฆ์ได้โอกาสในการแสดงธรรมการเผยแผ่ธรรมอยู่เป็นประจำ และในรูปแบบที่ไม่เป็นรูปแบบ

2. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

2.1 พระสังฆาธิการต้องบริหารงาน กิจการคณะสงฆ์โดยการนำหลักพรหมวิหารธรรม มาประยุกต์และบูรณาการกับนโยบายของคณะสงฆ์ภาค 11 เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

2.2 พระสังฆาธิการควรส่งเสริมให้คณะสงฆ์ภาค 11 มีส่วนร่วมในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ โดยการเสนอปัญหา วิจารณ์การทำงานขององค์กร และแสดงความคิดเห็น

2.3 พระสังฆาธิการควรสร้างความเสมอภาค ความเท่าเทียมในการปกครองบังคับบัญชาและในการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ รวมถึงการพิจารณาความดีความชอบ การประเมินผลการปฏิบัติงานให้ตั้งอยู่บนพื้นฐานของความเที่ยงธรรมเพื่อเป็นการสร้างขวัญ กำลังใจและแรงจูงใจในการทำงานคณะสงฆ์ภาค 11 ทุกรูป

3. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

3.1 ควรศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพควบคู่กับการวิจัยเชิงปริมาณในการใช้หลักพรหมวิหารธรรม มาใช้ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์โดยกับรวบรวมข้อมูลหลายวิธี เช่น สัมภาษณ์แบบเชิงลึกการสังเกตการณ์โดยมีส่วนร่วม เพื่อต้องการทราบถึงความคิดเห็นของพระภิกษุได้อย่างครอบคลุมครบถ้วนทุกด้าน

3.2 ควรทำการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับภาวะผู้นำของพระสังฆาธิการตามหลักพรหมธรรมหรือตามหลักธรรมอื่น ๆ ในพระพุทธศาสนา

3.3 ควรศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์ตามหลักพรหมวิหารธรรม

เอกสารอ้างอิง

ธีระพงษ์ มีไธสง. (2 สิงหาคม 2564). วาทกรรมอำนาจ “พระสงฆ์ไทย” ว่าด้วย “สังฆราช”. สืบค้นเมื่อ 11 ธันวาคม 2564, จาก https://www.silpa-mag.com/history/article_5793

- พระมหาศรณชัย มหาปุณโณ (การะเวก). (2557). *การพัฒนาการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในยุคโลกาภิวัตน์*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต). มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, พระนครศรีอยุธยา.
- พระมหาสุทธิชัย ฐิตชโย (ถาวรศีล). (2546). *ศึกษาเชิงวิเคราะห์พระมหาวีร 4 ในคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนา*. (สารนิพนธ์ปริญญาศาสนศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, นครปฐม.
- พระมานิต เตชวโร (อุदनอก). (2550). *รัฐศาสตร์แนวพุทธ: พระมหาวีร 4 กับนักปกครอง*. (สารนิพนธ์ปริญญาศาสนศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, นครปฐม.
- พระเมธีธรรมภรณ์ (ประยูร ธรรมจิตโต). (2539). *การปกครองคณะสงฆ์ไทย*. กรุงเทพฯ: บริษัท สหธรรมิกจำกัด.
- พระสุระ สนิทชัย และรชพล ศรีขาวรส. (2562). บทบาทพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา. ใน *การประชุมวิชาการระดับชาติวิทยาลัยนครราชสีมา ครั้งที่ 6 ประจำปี พ.ศ. 2562 สังคมผู้สูงวัย: โอกาสและความท้าทายของอุดมศึกษา*. (325-335). มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (31 กรกฎาคม 2561). สถิติจำนวนวัดทั่วประเทศไทย. สืบค้นเมื่อ 9 ธันวาคม 2564, จาก <http://asc.mcu.ac.th/database/>